

Kees Spanjers van ontwerpbureau Zaanen Spanjers cs Architecten BNA

over het Cultura Complex in Ede.

'Ook binnen is het een publiek gebouw'

• 'Cultura is een project van tien jaar geweest. De eerste fase, een nieuwe hoofd-bibliotheek en kunsttuitelen, is in 1997 gereedgekomen. De uitbreiding is vorig jaar september opgeleverd. Daarin zijn allerlei culturele functies verenigd: een muziekschool, een multifunctionele concert- en theaterzaal, een creatief centrum, een theatercafé. Daarnaast bestaat het commerciële gedeelte van Cultura nog eens uit 3500 vierkante meter winkels en 35 appartementen. Daarmee is het een heel omvangrijk complex geworden.

De grootste uitdaging was het inpassen van een dergelijk omvangrijk complex in de stedelijke omgeving van Ede. Het moest een levendig gebied worden, waar het 's avonds als de winkels dichtgaan geen dooe hoel wordt. Dat was een lastige opgave, vooral omdat er tijdens zo'n langdurig proces allerlei invloeden zijn waardoor het plan steeds verandert. Het eerste ontwerp zag er heel anders uit dan wat er uiteindelijk is gerealiseerd. Dat heeft met een heleboel factoren te maken. Zo heeft het verwerven van een stukje grond jaren geduurd en is daarvoor het complex in twee fasen opgedeeld. Ook veranderde de stedenbouwkundige visie op de omgeving. Cultura was eigenlijk het eerste grote project binnen de stedelijke herstructurering van het centrum van Ede. Met de bouw is een zeer uitgebreid programma gerealiseerd waarbij aspecten zoals commercie, architectuur en stedenbouw elkaar ondersteunen. Als je woningen, winkels en cultuur bij elkaar brengt krijg je een heel

levendig centrum. En commercieel gezien maken de winkels en de woningen het culturele centrum weer exploitabel. Dat is een interessante ontwikkeling.

Het aardige is dat het proces de mensen van de verschillende culturele instellingen dichterbij elkaar heeft gebracht. Aanvankelijk waren het allemaal bestaande stichtingen en instellingen die er eigenlijk helemaal niet zoveel voor voelden om bij elkaar te gaan zitten. Ze wilden wel samen in een gebouw maar ieder met een eigen voorkeur. Gaandeweg zijn ze echter steeds meer de voordelen gaan zien van samenwerking en nu is het bijna zo ver dat het één culturele stichting wordt. Uiteraard heeft dat tijdens het ontwerp-proces de nodige consequenties gehad. Het aanvankelijke plein met allemaal verschillende voorkeuren is uiteindelijk een glas-overdekt plein geworden. Het heeft de vorm van een atrium en doet dienst als gezamenlijke foyer en ontmoetingsruimte. De culturele functies zijn bereikbaar via één centrale hoofdingang, op de plek waar vroeger de toegang voor de bibliotheek zat.

Wij hebben veel ervaring op het gebied van openbare en publieke gebouwen, theaters en cultuur. Daardoor ga je ook de taal van die mensen spreken. Je wordt als architect een intermediair tussen de zakelijke wereld van gemeenten, projectontwikkelaars en aannemers en de kunstwereld, die een totaal andere taal spreekt. Het is een kwestie van je heel goed inleven en van een grote herrolkenheid. Desondanks doe je

het nooit goed, want op het moment dat mensen bezit gaan nemen van het gebouw, gaan ze toch andere dingen doen dan je had voorzien. Daarom moet er een grote flexibiliteit in zitten maar ook iets uitdagends.

Het gebouw moet kunnen meegroeien met de voortdurend veranderende wensen van zijn gebruikers, zonder het eigen karakter te verliezen. Dat heeft te maken met ontwerpen vanuit een menselijke maar waarbij je heel goed rekening houdt met hoe mensen ruimte ervaren en er mee omgaan.

Het oproepen van een gevoel van sociale veiligheid speelt ook een rol. Zo kun je proberen vandalistisch gedrag te sturen door met je ontwerp een gevoel van respect op te roepen. Als een ruimte zorgvuldig in elkaar zit en kwalitatief goed is gemaakt, dwingt dat respect af. Dat zie je ook in mijn ontwerp voor de parkeergarage onder het Museumplein in Amsterdam. Daar heb ik heel veel glas toegepast, terwijl iedereen vond dat het ijzer moest zijn want dat kan niet stuk. Maar als het van glas is, als het er perfect uitziet en goed wordt schoongehouden, laten mensen het ongemeoid.

Daarnaast vinden we het heel belangrijk dat het interieur een soort voortzetting wordt van de stedelijke ruimte, dus dat het ook binnen een openbaar gebouw is. Dat heeft te maken met het interieur, de inrichting en de manier waarop alles in elkaar zit. Dat maakt het proces aan de ene kant heel ingewikkeld maar tegelijkertijd leuk en spannend. ♦

D

E

O

G

T

S

A

V